

Prominent Zuid-Afrikaans malacoloog overleden: Dick Kilburn (1942-2013)

A.C. van Bruggen

Summary. A short note to announce the death of the prominent South African malacologist Richard (Dick) Neil Kilburn (1942-2013).

De afgelopen zomer kreeg ik bericht uit Pietermaritzburg, Zuid-Afrika, dat de bekende malacoloog Dick Kilburn op 26 juli op 71-jarige leeftijd was overleden. Hij heeft veel betekend voor de studie van de mollusken van Zuid-Afrika, in het bijzonder die van de zee. Velen van ons gebruikten zijn toonaangevende boek van 1982. Daarom staan wij even stil bij zijn verscheiden.

Richard ('Dick') Neil Kilburn werd geboren in Port Elizabeth op 7 januari 1942 in de oostelijke Kaapprovincie in Zuid-Afrika. Aanvankelijk fungerend als bankemployee (zie onder) slaagde hij er toch in later biologie te studeren aan de University of Natal (Pietermaritzburg), die hem een doctorsgraad verleende in 1981. Na een korte tijdspanne elders werkte hij als malacoloog 33 jaar lang in het Natal Museum (tegenwoordig KwaZulu-Natal Museum) te Pietermaritzburg (1969-2002). Hij specialiseerde zich in de mariene weekdieren, waarbij hij vooral de aandacht trok door zijn werk aan de soortenrijke en moeilijke familie Turridae. Hij greep de gelegenheid aan 13 jaar lang voor de kust van Zuid-Afrika onderzoek te doen in het kader van het dregprogramma van o.a. het onderzoeksschip Meiring Naude. Als gevolg hiervan kon hij de molluskenafdeling van het museum uitbouwen tot de belangrijkste in Zuid-Afrika. Naast nu welhaast onvervangbare technische staf kon hij in 1984 de Brit Dr. Dai Herbert als malacoloog aantrekken – een gouden greep die o.a. voor herleving van het onderzoek aan de landmollusken zorgde, in 2004 bekroond door publicatie van een gezaghebbend gezamenlijk boek (Herbert & Kilburn, 2004). Overigens had Kilburn nauwelijks sympathie voor landmollusken; hij vond dat verzamelactiviteiten te weinig opleverden in verhouding tot de gedane moeite!

Zuid-Afrika met zijn lange kustlijn en klimaten, variërend van gematigd-koel tot tropisch, huisvest een buitengewoon rijke mariene weekdierfauna. Deze fauna heeft al eeuwen lang de aandacht getrokken van schelpenverzamelaars en zoölogen wat sinds 1848 na de monografie van Krauss een serie van boeken opgeleverd heeft. Nieuwe gegevens leidden steeds weer tot nieuwe werken en onder deze neemt het boek van Kilburn & Rippey (1982) een prominente plaats in. Hoewel sindsdien verscheidene andere boeken verschenen zijn, blijft dit toch het basiswerk – iedereen die Zuid-Afrikaanse zeeschelpen op naam wil brengen dient hiermee te beginnen. De mooie en functionele illustraties van dit werk zijn daarbij een grote hulp. Dick Kilburn heeft hard gewerkt en een indrukwekkende serie publicaties het licht doen zien – zijn werkterrein en kennis betrof niet alleen de oostelijke kusten van Afrika, maar eigenlijk de gehele Indo-West Pacific. Dat heeft geresulteerd in 388 nieuwe taxa (voorlopige telling!). Omgekeerd hebben talrijke collega's molluskentaxa naar hem genoemd. Bij veldwerk kwam Kilburn uiteraard ook nieuwe soorten van andere diergroepen tegen – een vis, een heremietkrab (natuurlijk!) en twee zeekomkommers zijn naar hem genoemd. Een van die zeekomkommers heet *Stolus kilberti* Rajpal & Thandar, 1999 – deze creatieve soortnaam is opgebouwd als samentrekking van die van de twee verzamelaars, Kilburn en Herbert!

Ik heb Dick Kilburn over een lange tijd gekend. In de tijd dat wij werkten in Port Elizabeth (1960-1961) kwam hij vaak

langs als hij na werktijd de hond van zijn ouders moest uitlaten. Zijn junior baantje en eventueel een carrière bij een bank was vanzelfsprekend niet zijn ideaal en hij twijfelde of hij door moest studeren. Zijn grote liefde waren de mariene mollusken en hij wilde graag

grasduinen in mijn privé-bibliotheek. Hij was gefascineerd door het handboek van Thiele (1929-1935), destijds het toonaangevende werk voor de classificatie van de weekdieren. Ik beseftte toen niet dat hij t.z.t. mijn opvolger in het museum in Pietermaritzburg zou worden.

Wij gedenken hem als een zeer kundig en toegewijd malacoloog met grote verdiensten voor onze tak van wetenschap in Zuid-Afrika en in het algemeen. Dai Herbert heeft eind vorig jaar een uitgebreide necrologie in *African Invertebrates*, het tijdschrift van het KwaZulu-Natal Museum, gepubliceerd (Herbert, 2013); het daarop volgende artikel (Herbert & Davis, 2013) omvat lijsten van zijn publicaties, nieuwe taxa en eponiemen.

Geraadpleegde bronnen

- HERBERT, D., 2013. Obituary: Richard ('Dick') Neil Kilburn (07/i/1942-26/vii/2013). – *African Invertebrates* 54 (2): 557-561 + portret.
- HERBERT, D., & L.S. DAVIS, 2013. Richard ('Dick') Neil Kilburn (1942-2013): bibliography and listings of new taxa named by him and in his honour. – *African Invertebrates* 54 (2): 563-593.
- HERBERT, D., & D. KILBURN, 2004. Field guide to the land snails and slugs of eastern South Africa. Natal Museum, Pietermaritzburg.
- KILBURN, R., & E. RIPPEY, 1982. Sea shells of southern Africa. Macmillan South Africa, Johannesburg.
- KRAUSS, F., 1848. Die südafrikanischen Mollusken. Ein Beitrag zur Kenntnis der Mollusken des Kap- und Natallandes und zur geographischen Verbreitung derselben, mit Beschreibungen und Abbildung der neuen Arten. Ebner & Seubert, Stuttgart.
- THIELE, J., 1929-1935. Handbuch der systematischen Weichtierkunde, 2 dln. Gustav Fischer, Jena.

Adres van de auteur:
acvanbruggen@hetnet.nl